

TĒLOTĀJAS MĀKSLAS RADOŠO
SPĒKU PARĀDE

Vairs tikai daži mēneši mūs šķir no lielajām, Lielās Oktobra socialistiskās revolūcijas gadadienai veltītajām mākslas izstādēm Maskavā un citās pilsētās, tai skaitā arī Rīgā. Visu padomju tautu mākslinieki galavojas kārtējai savas mākslas sasniegumu skatei, kurā viņi ziņo tautai, kā izpildīti uzdevumi, ko partija spraudusi šīm ideoloģiskās frontes iecirkņiem. Jo sevišķi nozīmīgas ir šīs mākslas jaunās padomju republikā, kur tieši ideoloģiskās problēmas izvirzās sevišķi asi, kur vecais, savu laiku pārdzīvojušais daudz nīknāk pretojas jaunajam un augošajam.

Republikas darba laudis guvuši ievērojamus panākumus socialisma celtniecībā. Pašos pamatos pārmainījušies Latvijas lauki. To skaistumu tagad pauž mīlīgās, vilņojošas druzas, kurās strādā varenas mašīnas. To valdnieks tagad ir kolchoznieks — padomju varas atbrīvotais socialistisko lauku kopējs. Pilsētās izzūd vācu lebrucēju saimniecības pēdas. Visur būvējam jaunas fabrikas, dzīvojamus namus, sabiedriskās ēkas. Mūsu acu priekšā aug un pārveidojas cilvēku sadzīve, viņu savstarpējās attiecības. Svarīgāko pasākumu veikšanā piedalās visa tauta. Ik brīdī mūsu dzīvē rodas kas jauns, kas pārveido dabu un cilvēku, padara tos labākus, skaistākus, pilnīgākus.

Šis jaunais izaug nesaudzīgā cīņā pret visādām kapitalistiskās pagātnes paliekām, sevišķi, — paliekām cilvēku apziņā. Tādēļ šai frontē partija ierādījusi jo atbildīgu vietu arī gleznotājiem un tēlniekiem. Gaidāmās izstādes rādīs kā viņi cīnās savā postenī, kā sekmē kopējo visas tautas virzīšanos uz komunismu, kā palīdz pārveidot mūsu lauku apziņu, un nodrošināt jaunā uzvaru pār veco. Pienācis laiks noslēgt izšķirošo posmu arī cīņā par socialistiskā realisma pilnīgu uzvaru tēlotājā mākslā mūsu republikā. Latvijas padomju māksliniekiem jāapbrūņojas ar padomju mākslinieka uzdevumu un funkciju vispilnīgāko izpratni. Tauta grib pārliecināties, kā viņi nokratījuši no saviem pleciem pagājušo laiku individuālo noslēgtību, kā izrādījuši formalisma paliekas savā daiļradē. Visas tautas aktuālie uzdevumi — lūk, pamats padomju mākslinieka radošajam darbam, lūk, tā mērķa.

Tēlotājās mākslas meistariem gaidāmajās izstādēs jānodod atbilde uz šiem pašas padomju dzīves izvirzītajiem jautājumiem un prasībām, jāparāda kāda pārkārtošanās notikusi šai mākslā jomā pēc VK(b)P CK vēsturiskajiem lēmumiem ideoloģijas jautājumos. Viņiem būs jādemonstrē savu darbu saturīgumu un idejiskā pilnvērtība, mākslinieciskās meistarības briedums un izpildījuma skaidrība, realistiskais spēks un izteiksmes līdzekļu emocionalitāte.

Padomju Latvijas tēlotājās mākslas meistaru saime apzinās savu atbildību tautas priekšā. Gatavošanās izstādēm sākusies jau sen. Darba rezultāti liecina, ka uz visiem šiem jautājumiem tiks dotas atbildes.

Iepazīstoties ar temu uzskaitījumu, pie kuru realizēšanas mūsu mākslinieki pašlaik strādā, gūstams priekšstats par radošo interešu daudzpusību, redzams, ka viņu mākslinieciskie nodomi atbilst mūsu dzīves īstenības vajadzībām. Lai pieminam Staļina premijas laureāta O. Skulmes interesanti iecerēto gleznu «Lauku pasta nodalā». Mākslinieks attēlo brīdī, kad pasta nodalā saņemts kārtējais biedra Staļina Rakstu sējums. Kādu domu un izjūtu gammu tas izraisa padomju cilvēkos, redzam šai gleznā. Tāpat arī otra O. Skulmes glezna «Uz dziesmu svētkiem» parāda socialistisko lauku cilvēku domas un darbus. Pie gleznām «Bagāta raža» un «Sienu valstij» strādā Kārlis Miesnieks. Autors ir labs lauku dzīves pazinējs pirmspadomju laikā. Tādēļ lielu interesi radījis viņa nodoms attēlot mūsu jaunus socialistiskos laukus, parādīt, kas pašlaik tur raksturīgs.

Līdzīgas temas risina virkne citu mākslinieku. Jaunais gleznotājs A. Pankoks, kas tikai nesen beidzis Mākslas akadēmiju, strādā pie gleznas «Brīža maiņa», bet V. Kalvāns parādīs «Kolkmetālu izvešanu» un «Kulšanu kolchozā». Pie pirmās no šīm abām temām strādā arī N. Breikšs.

Daudzi mākslinieki iecerējuši industriālas temas. Virknē darbu ar nosaukumu «Lietuvē». S. Dīngelis attēlo Liepājas «Sarkanā Metalurga» labākos laudis. A. Zviedris glezno Rīgas remonttrūpnieca doku, A. Egle plašā audeklā rādīs jaunā dzelzceļa tilta būvi. Pie šīs daļradē līdz šim jaunas temas kēries Eduards Kalniņš. Gleznā «Divas paaudzes» priekšplānā redzam pionierus bet dibenplānā — veco zvejnieku paaudzi.

Portretisti dos virkni mūsu darba cīņas pirmrdnieku attēlu. Mākslinieku uzmanību saistījušas arī Lielā Tēvijas kara, mūsu jaunās paaudzes laimīgās bērnības, sporta un citas temas.

Cilvēkus nodomus realizē tēlnieki Teodors Zaļkalis veido nelsiņa akadēmika Blumbacha un tautas mākslinieka Alfreda Kalniņa krūšu tēlus, un granīta figuru «Atbrīvošanās». Aleksandras Brīdes-Kalniņas daiļradē veltīta jaunā konstruktora tēlam (bronzā) un fizkultūrietim (marmors), bet K. Zemdega veido pieminekli Rainim un figuru «Skolniece».

Te pieminēta tikai maza daļa no devuma, ko izstādēm gatavo mūsu tēlotājās mākslas meistari. Bet priekšstats par viņu radošo nodomu plašumu un vispusību, par to, kā tie atbilst padomju dzīves prasībām ar to iegūts.

Katram zināms, ka starp nodomu un tā realizēšanu ir tāls ceļš. Jāuzsver, ka tieši pašlaik no tēlotājās mākslas meistariem prasā, lai viņu darbi būtu pilnīgi nobeidzti un līdz galam izstrādāti. Tieši šī apziņa liek celt trausmi. Uz daudziem no izstādēm gatavojamiem darbiem vēl manāms sasteiguma zīmogs. Ne viens vien no tiem pašlaik tālu no istena mākslinieciska brieduma. Būs vietā nopietni atgādināt, ka laika palicis maz, pat ļoti maz. Šis aizrādījums adresējams ne tikai pašiem māksliniekiem, bet arī organizācijām, kas aicinātas kontrolēt un vadīt viņu darbu, kā piemēram, Mākslinieku savienībai.

Padomju Latvijas mākslinieki ķērušies pie mūsu padomju dzīves svarīgāko problēmu attēlošanas. Tā ir ievērojama un iepriecinoša parādība visā republikas kultūras dzīvē. Bet tautai ir tiesības prasīt un viņa prasā lai šie mākslinieki tie nodomi pārvērstos dīzenos un pilnvērtīgos padomju mākslas darbos. Gaidāmās izstādes parādīs kā Padomju Latvijas tēlotājās mākslas meistari attaisnojuši tautas uzticību un izpildījuši uzdevumus, ko viņiem spraudusi partija.

Literatūra
un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1949. G.

21. AUGUSTA

Nr. 34 (240)

Jūras arāju jaunā vāga

JĀNIS GRANTS

Apmēram trešdaļu no mūsu republikas geografiskajām robežām, apskalo Baltijas jūras ūdeni. Lēzenā, dzeltenām smiltīm segtā piekraste un gliemeznīcām nosētā līdaga viņu izbārstītie dzintara graudi laikam būs tie, kas rosinājuši mūsu republiku nosaukt par Dzintarjūras zemi. Taču jāpiezīmē, ka šim apzīmējumam ilgus gadus bija maz kas kopējs ar piejūras ciemu ikdienas dzīvi un laudim, kas cīnā ar jūru atkaroja tai ievērojamas vērtības.

Tagad visgarām jūrmalai zvejnieki cēlušies jaunai dzīvei, tur norit spraigs un ražens darbs. Jūras arāji jau aizmirst savu drūmo pagātni, kad bija jādzīvo mūžīgās rūpēs par maizes kumosu.

Toreiz tūkstošiem lielajai zvejnieku saimei kā nesarauijamām virvēm bija saistītas rokas un kājas. Lielie zivju dūži izgādāja pret vekseliem tīklus un citus zvejas piederumus. Tas nozīmēja, ka katram zivju kilogramam vajadzēja nonākt viņu rokās, citādi — vekselis tika protestēts un zvejnieka ģimene izpostīta. Bet par zivīm smagā darba veicēji saņēma bada graus. Prāvākus loms zvejnieki baidījās vest malā, jo par tiem nemaksāja pat tos pašus nieka santimus.

Jūrmalas ciemos valdīja garīgā tumšība. Buržuāzījā zvejnieku atpalcība un ierobežotais redzes loks bija tāsnī pa prātam. Tā cieši turējās pie viena no saviem stiprākajiem baušļiem: jo cilvēks neatīstītais, jo tas mazāk bīstams kapitalistu šķirai un vieglāk ekspluatējams.

Grāmata vai radio aparāts jūrmalā tai laikā bija visai reta parādība, bet cilvēki ar pamatizglītību uz pirkstiem saskaitāmi. Ciemu iedzīvotāju lielam lielai vairums dzīvoja bez plašāka priekšstats par to, kas notiek pasaulē aiz kāpām. To izmantoja visādi reliģiski murgotāji, kas klainoja apkārt un sludināja «vinpasaules dzīvi» mulsinādamī trūkumā nomāktos laudis un dūķodami viņu apziņu.

Zvejnieku ekspluatācijai un neapskaužamajai dzīvei galu darīja padomju vara. Uz neatgriešanos aizgāja tie laiki, kad bagāts loms nerādīja nekāda prieka, kad zvejnieki ciniņās ar jūru viens no otra nošķirti, bija pamesti savam liktenim un nezinai par nākotni.

Sodien jūrmala ir pilnīgi pārvērtusies un maz kas tur vairs atgādina pagātnē aizgājušo. Dzijas pārmaiņas it īpaši vērojamas zvejnieku darbā, kas tagad kļuvis kolektīvs. Zvejnieki sa-

pratuši, ka arī zvejā jāiet jauni ceļi, jārod citi paņēmieni un iespējas, kā laudis pāriet no individuālās zvejas uz kopzveju. Jaunās darba metodes atļāva paveikt to, kas nebija atsevišķa zvejnieka spēkos. Spēcīgākie kolektīvi jau ar pirmajām dienām interesējās par jaunām zvejas ierīcēm un pasākumiem. Drīz vien mūsu jūras ūdenos sāka parādīties kā apmēru, tā konstrukcijas zinā līdz tam nepazītas spalles. Lai nosaucam kaut vai rengu un lašu stāvodus, jūras zušu murdus u. c., kas devuši desmitām tonnu zivju un pavairojuši zvejnieku ienākumus.

Socialistiskā saimniecība, kurā tagad apvienojušies visi jūras zvejnieki, ievērojami cēlušies zivju nozveju un uzlabojusi zvejnieku dzīves apstākļus, radījuši jaunās attiecības pret darbu un cilvēku starpā. Zvejnieku kolektīvi apgādāti ar moderniem zvejas rīkiem un floti, tiem nodrošināta padomju tehnikas un zinātnes palīdzība, par ko agrāk tirgoņu un spekulantu nomāktais zvejnieks nevarēja pat sapnot.

Padomju vara radīja izšķirošas pārmaiņas arī zvejnieku ciemu garīgajā dzīvē, kurā buržuāzija bija atstājusi drūmu mantojumu. Partija enerģiski stājās pie zvejnieku kulturalā līmeņa pacelšanas un politiskās apziņas audzināšanas. Dažu gadu laikā tika paveiktis liels darbs, kas jūrmalas iedzīvotājos, it īpaši jaunatnē, radīja dzīvu atsaucību.

Ciemos atvēra simtiem sarkano stūrīšu un klubu, kas ātri izvērtās par zvejnieku sabiedriskās un kulturalās dzīves centriem. Populāri zinātniski priekšlasījumi un politiskās lekcijas, kino izrādes un koncerta priekšnesumi daudzos jūrmalas apvidos kļuvi par parastu parādību, kas gūst nedalītu piekrišanu. Visgarām jūrmalai, dažkārt tālu no satiksmes centriem, organizējās kori un dramatiskie pulciņi, deju kolektīvi un muzikas kopas. Visos šajos pasākumos spilgti izpaūzās tautas radošais talants, kas līdz padomju laikam bija nomāktis un gruzdēja kā uguns zem pelniem.

Plaši ievadītais audzināšanas darbs un bolševistiskā vārda patiesība palīdzēja zvejniekiem atbrīvoties no kropļiem aizspriedumiem, dažādiem māņiem un paradumiem, ko viņos ilgi un neatlaidīgi bija potējusi vecā iekārta. Lenina-Staļina partijas dīzenās idejas izveda zvejniekus uz gaišā padomju ceļa, nodrošināja viņiem labāko dzīvi un atvieglināja smago jūras darbu, darot pieejamus visus kultūras sasniegumus.

Būtu tomēr maldīgi domāt, ka zvejnieku politiskās audzināšanas darbā, viņu kulturalā apkalpošanā nekā vairāk nav ko vēlēties ka vecos aizspriedumus jūrmalnieki jau izdzīvojuši līdz galam. Stāvoklis ne gluži tāds. Vēl nākas sastapties ar tādām parādībām, ka organizācijas un cilvēki neizprot savus atbildīgos uzdevumus, pilda tos ar ierēdniecisku vienaldzību un paviršību.

Pirms dažām dienām gadījās būt Kurzemes jūrmalā. Slokas kultūras namā uzzināju, ka Lapmežciemā esot klubs, — ankārtējo zvejnieku ciemu kultūras centrs. Nolēmu pārliecināties par turienās sabiedriski kulturalo dzīvi. Devos ceļā.

Pavērs skopas jūrmalas dabas ainā, ko atdzīvīnāja nelielās zvejnieku mājas, retie ganāmpulki un vējā plīvojošie tīkli, ap kurjiem rosījās cilvēki.

Vietām paspīdēja jaunas, vēl nepabeigtas sabiedriskās celtnes. Tās stalti sijas to vietā, ko atkāpjoties nopostījuši vācieši. Un, lūk, tīri nemanot jau klāt Lapmežciema zivju fabrika, kas kūpināja tikpat pelēkus dūmus kā mākoņi virs tās.

Sāku interesēties par klubu. Jautāju vairākiem pretimnācējiem, ko satiku ceļā. Bet neviens nezināja to parādīt, jo izrādās, ka Lapmežciema kluba nemaz nav. Runāts un spriests par kluba telpām daudz, bet ne vietējā ciema padome, ne Rīgas apriņķa kultūras un izglītības iestāžu nodaļa nav pakustinājuši ne pirkstu. Jautājumu atrisināt mēģinājis vienīgi zvejnieku kolchozs «Selga», taču vienam tas nav bijis pa spēkam.

Par tāda stāvokļa sekām stāsta rūgti fakti. Vasarā uz referātiem, lekcijām un citiem sarīkojumiem iedzīvotāji pulcējas ugunsdzēsēju dārzā, bet ziemā, kad zvejnieki brīvāk, sabiedriskā dzīve aprimst, laudim nav kur sanākt. Zvejnieku mājiņas ar pāris mazām istabām nekā lauzu nespēj uzņemt, bet vāciešu sagrauto Lapmežciema skolu jau atjauno vairāk nekā divus gadus un neviens vēl nevar pateikt, kad tā būs gatava.

Arī kino ierodoties diezgan bieži. Bet tad allaž notiekot garas sarunas ar Lapmežciema zivju fabrikas direktoru. Direktors reizēm atļāvis kino filmu izrādes un pat atsevišķus sarīkojumus kūpinātavā. Tomēr šo kārtību viņš neuzskata par obligātu un, liekas, ka viņam tāsnība; telpas, kas iekārtotas pārtikas produktu ražošanai, ne vienmēr var atļaut sarīkojumiem vai sapulcēm.

Ciema ir bibliotēka — pāri par tūkstoš grāmatu. Bet arī tai nav savas pajumtes. Bibliotēka pieticīgi mītīnās ciema padomes istabas stūrī. Daļa grāmatu saliktas nelielā plauktā, citas gul kaudzē uz sola, jo nav kur tās novietot.

Bet laudis alkst patiesas kultūras un zināšanas, kas palīdzētu viņiem augt un virzīt uz priekšu dzīvi. To liecina kaut vai plašās grāmatu lasītāju skaits, to liecina tie jaunieši, kas šopavas ar beiguši Lapmežciema skolu un nolēmuši turpināt izglītību tālāk.

Bet kā tad iestādes un organizācijas, kas par šo lauzu idejisko audzināšanu pirmkārt atbildīgas, apmierina zvejnieku tieksmes pēc zināšanām un kultūras? Lūk, visai zīmīgs piemērs, kas dod spilgtu liecību par to, ka tās neizprot vai arī negrib nopietni izprast savus pienākumus tautas priekšā. Sodien Lapmežciemā paredzēti gadskārtējie jūras svētki, kas no plašas apkārtnes pulcinās kuplu skaitu darba lauzi. Tāpēc interesanti ieskatīties šī sarīkojuma programā. No tās mēs uzzinām, ka bez dažāda veida sacīkstēm un praktiskām sacensībām vēl paredzēta svētku atklāšanas uzruna. Tā arī visa programma.

Jājautā, vai šo tradicionālo uzrunu nevarēja atvietot ar nopietnu referātu par piecgaides beigšanu šogad, saasinot zvejnieku uzmanību tieši šai virzienā? Vai tādā masu sarīkojumā nevajadzēja paredzēt mākslinieciskus priekšnesumus, kas spēcīgi runātu uz laudim un stiprinātu viņu apņēmību ikdienas gaitās?

Sarīkojuma organizētāji acīm redzams nav vadijušies no domas, lai jūras svētkus izvērstu par sabiedriski kulturalu notikumu, no kura darba laudis aizietu idejiski bagātāki. Bet tāsnī vietējiem zvejniekiem ir tiesības to prasīt, jo viņu kolchozs viens no pirmajiem Latvijā izpildīja un pārsniedza pusgada nozvejas pāšņu. Vietējās kultūras un sabiedriskās dzīves vadītājiem jābūt tāsnī no viņiem un tikpat apzinīgi jāpieņem savam darbam, kā tam pieiet «Selgas» laudis, kas neatlaidīgi cīnās par mūsu dzimtenes uzplaukumu.

Dzintarjūras piekrastē ik uz šola manāmi spēcīgi jaunās padomju kultūras asni. Tiem augt un krāsni uzleddēt palīdz partijas un valdības gādīgās rūpes par zvejnieku kultūras dzīves rosināšanu, arteļos apvienoto jūras arāju mīlīgā tieksme pēc zināšanām, pēc mākslas un kultūras vērtībām. Bet tos cenšas nomākt atsevišķu organizāciju un cilvēku nevēlība, tūlīgums, sava pienākuma neizpratne. Lapmežciema piemērs to spilgti apliecina. Tādēļ tieši šai virzienā saasināmā sabiedrības uzmanība.

Gleznotājs A. Zviedris pie savas gleznas «Kuģis dokā», ko viņš gatavo gaidāmajam Oktobra revolūcijas gadadienai veltītajām izstādēm

NĀKOTNES VĀRDĀ

Padomju dzejnieks Dolmatovskis sarakstījis aparatūras vēstures par nākotni. Dzejnieks tās vēlti savai mazajai meitai...

Sie vārdi par mūsu apskaužamo, lielo tagadni nāk prātā šodien, kad mūsu un mūsu nākotnes paaudžu laimes un brīvības vārdā, mēs — lielā Stalīna laikmeta laudā...

Liekas neticami, ka tikai četras gads pēc drausmīgākā no visiem kariem par cilvēci no jauna gulstās bruņotās sadursmes brīdī...

jas, mūsu karogs. Tāpat kā Stalīngradas dienās mēs stāvējām gigantiskās kara frontes pašā pirmajā līnijā...

Mums tic. Uz mums palaujas. No mums ļoti daudz gaida. Mēs to zinām, un nekad neatteiksimies no šīs goda pilnās grūtas, vēsturiskās misijas...

Kopš ar saviem draugiem mēs apzināmies, ka mūsu šodienā ir cilvēces rītdienā. Jo gaidāma spīdēs mums saule, jo drīzāk augs rietumos rīts...

Mūsu lielajai, dižajai misijai ir vajadzīgs miers. Tas ir tas pats miers, par kuru sapņo mātes visā pasaulē, kuras negrib zaudēt savus dēlus, sievas, kas negrib zaudēt savus vīrus...

Padomju tauta labi zina, ka karu nevar apturēt ar vārdiem, pat ne ar viskaustīgākām deklarācijām. Padomju tauta zina, ka karš apturams tikai ar visu miera spēku mobilizāciju...

Lei šodien miera kausā metam ne tikai mūsu dzīvo miermīlību, bet arī mūsu kareivīgumu, ne tikai mūsu bezgalīgo humanismu, bet arī mūsu bezgalīgo naudu pret vergu turētājiem!

Lei šodien miera kausā metam ne tikai mūsu dzīvo miermīlību, bet arī mūsu kareivīgumu, ne tikai mūsu bezgalīgo humanismu, bet arī mūsu bezgalīgo naudu pret vergu turētājiem!

Tādi mēs esam, stipri un miermīlīgi, nepārvarami un humani — tādi mēs stāvam lielajā cīņā par mieru, par mūsu Dzimtenes drošību, par mūsu bērnu nākotni...

Tādi mēs esam, stipri un miermīlīgi, nepārvarami un humani — tādi mēs stāvam lielajā cīņā par mieru, par mūsu Dzimtenes drošību, par mūsu bērnu nākotni...

Atceroties Michailu Tarchanovu

Pirms viena gada mūsu VALDIS GREVIŅS padomju autoru lugu Vsevoloda Ivanova 'Brunu vilcienā' un 'Blokādē', Korneičuka 'Frontē', Krona 'Dzīlajā urbumā'...

Jeļe pagājusajā gadā visi lieli krievi aktieri bija lieli realisti. Demokrātiskais krievu aktieris, tāpat kā demokrātiskais intelligēnts, 'gāja tautā'...

Glūzi tādas ir arī Michaila Tarchanova skatuves gaitas. Viņš savā mūžā tēlojis vairāk nekā 800 lomu, un šos tēlojumus redzējuši visi bezgalīgi plaši krievzeme...

Nākošos 25 gadus Tarchanovs pavadīja Maskavas Dailes teātrī, klūdams par vienu no vislīdākajiem Gorkļa tēlu atveidotājiem, tēlodams daudzas un dažādas lomas krievu klasiku darbos...

Nākošos 25 gadus Tarchanovs pavadīja Maskavas Dailes teātrī, klūdams par vienu no vislīdākajiem Gorkļa tēlu atveidotājiem, tēlodams daudzas un dažādas lomas krievu klasiku darbos...

Nākamajā nedēļā

- Daugavpils Krievu drāmas teātra viesizrādes Rīgā. Sodien dienā un vakarā — G. Kvitkas-Osnovjapenko luga 'Denšičiks Selmenko'.

Sodien Dzintaros Vissavienības daiļlasītāju konkursa laureāta, KPFSR nopelniem bagātā mākslinieka Emanuela Kaminka daiļrades vakars.

IZNĀCIS ŽURNĀLA 'KAROGS' 8. NUMURS

Table with author names and titles: Pēteris Sils, Anna Brodele, Aleksandrs Čaks, Andrejs Balodis, Jānis Gros...

TAUTAS DEMOKRĀTIJAS ZEMĒS

Kulturā frontē Polijā

JURIJS ALBRECHTS, Polijas apvienotās strādnieku partijas CK loceklis

rierāpu zinātnē, literatūrā, mākslā, līdz ar to zaudējot savu pašcienību. Mums cīņa pret kosmopolitismu, pret nihilismu un klanīšanas visā ārzemnieciskā priekšā saistās ar cīņu pret nacionālismu un sovīnismu...

TAUTAS DEMOKRĀTIJAS ZEMĒS

Kulturā frontē Polijā

JURIJS ALBRECHTS, Polijas apvienotās strādnieku partijas CK loceklis

domju lugu festivala, kas paredzēts šī gada rudenī, bez šaubām veicinās padomju teātra panākumu tālāku popularizāciju un paštrūkstā mūsu teātra mākslas ideoloģisko pārveidošanu.

TAUTAS DEMOKRĀTIJAS ZEMĒS

Kulturā frontē Polijā

JURIJS ALBRECHTS, Polijas apvienotās strādnieku partijas CK loceklis

Pašreizējā cīņa posmā par socialisma uzcelšanu Polijā izšķirošu nozīmi iegūst uzdevums izveidot masu jaunu, socialistisku apzīni un partijas cīņa par kulturas socialistisko saturu.

Padomju mākslai un daiļamatniecībai

Auģ jaunā tēlotājas mākslas darbinieku maiņa

Lielais kultūras un mākslas uzplaukums, ko sev līdz atnesusi padomju vara, dzīli ietekmējis mākslas mācību iestāžu attīstību mūsu republikā. Buržuāziskās Latvijas laikā mantīgo šķiru interesēs dibināto nelielo mākslas skolu, studiju un kursu vietā tagad darbojas plašas darba lauzu mākslas mācību iestādes. Izaugušas arī pilnīgi jaunas mākslas skolas. Tās nodrošina sistematisku specialās un vispārējās izglītības iegūšanu.

Jana Rozentāla mākslas vidusskolas vēsture ir viens no raksturīgākajiem padomju skolas izveidošanās gaitas piemēriem. Skola dibināta 1928. g. 15. oktobrī kā daļkrāsotāju aroda kvalifikācijas celšanas kursu, ar nelielu kursantu skaitu. 1940./41. gadā tā izaugusi par daļkrāsotāju skolu ar trīs-gadīgu apmācības laiku, bet tūlīt pēc vācu okupantu padzīšanas no Rīgas, 1944. g. oktobrī, skolu pārveido par mākslas vidusskolu pēc tehnikuma tipa ar piecgadīgu kursu, sākumā ar divām, bet vēlāk ar trijām nodalām. 1946. g. skola iegūst ievērojamā latviešu gleznotāja Jana Rozentāla vārdu. Pēdējos gados mūsu mācību iestāde strauji augusi un izveidojusies, un pašlaik mācību gadā šeit jau mācās ap 250 audzēkņus.

Sevišķi 1948./49. mācību gads Jana Rozentāla mākslas vidusskolai bija spriega darba gads, kas deva jūtamus rezultātus. Skola savu darbu ievērojamai pārkārtojis saskaņā ar partijas vēsturiskajiem lēmumiem ideoloģijas jautājumos, kā arī ievērojot PSRS Mākslas lietu komitejas mācību iestāžu galvenās pārvaldes norādījumus. Skola plaši izvērsusi idejiski politisko audzināšanu audzēkņu un pedagogu kolektīvā, organizējot lekciju ciklus par aktueliem sabiedriski politiskiem un mākslas jautājumiem, kolektīvu teatru, kino izrāžu, muzeju un izstāžu apmeklēšanu. Izvadītāji mācību gadā ievērojami celta darba disciplīna un sekmes komjaunatnes organizācijas darbs skolā. Uzlabots arī mācību darbs, pieaicinot spējīgus pedagogus. Lai audzēkņus iepazīstinātu ar modernās ražošanas tehniku un darba procesu rūpniecībā, skola noorganizējusi vairākas ekskursijas uz lielākajiem Rīgas rūpniecības uzņēmumiem. Tas devis vērti-

gu ierosmi audzēkņu darbu idejiskajam saturam un reālu pieeju attiecīgo darba temu risinājumiem. Vasaras prakse skola noorganizējusi laukos. Šī prakse apvienota ar šefību pār vairākiem kolhoziem, kur mūsu audzēkņi sniedz sārkojumus ar mākslinieciskiem priekšnesumiem, palīdz iekārtot sarkanos stūrīšus, sapulču telpas u. t. t.

Sogad skolu beidzis un diplomus ieguvis 21 audzēkņis. Diplomus ar uzslavu piešķirts Ritai Valnerai, kura skolu absolvējusi kā teicamiece, iegūstot zelta medaļu, un Edgaram Iltneram, kurš saņēmis sudraba medaļu.

Valneres diplomdarba projekts «Sakņu pieņemšanas bāzē» ieguvis atzinīgu sabiedrības novērtējumu arī skolas izstādē, kas pārskatāmi rādīja pēdējā mācību gada darba rezultātus.

Blakus zināmiem sasniegumiem tematikā un uzdevē, pastāv vēl ievērojami trūkumi. Sabiedrības spriedums par izstādi atļāva skaidrāk saskatīt šos trūkumus, kurus skola turpmāk centīsies novērst.

Mūsu padomju Dzimtēnes straujais uzplaukums un dzīvās augšupeja prasa nemīnīgu kāpinājumu kadru sagatavošanā. Jaunu padomju mākslas darbinieku audzināšana ir ļoti svarīgs un atbildīgs uzdevums, kas uzticēts mākslas mācību iestādēm. Izaudzināt jaunus komunistus celtniekus mākslā, aprūņot viņus ar nelokāmu marksisma-lenīnisma ideoloģiju un dziļām profesionālām zināšanām, ir pats galvenais, ko no šīm skolām prasa padomju tauta. Sākot ar jauno mācību gadu, J. Rozentāla mākslas vidusskola sētas avos audzēkņus izglītības turpināšanai Latvijas PSR Mākslas akadēmijā. Skolā no jauna atvērs pamatskolas 5. 6., un 7. klasi Piektaisi pamatskolas klasē uzņemtajiem audzēkņiem apmācības laiks būs septiņi gadi. Astotajā gadā būs iespēja apgūt arī nepieciešamos pedagogiskos mācību priekšmetus un stāties darbā kā zīmēšanas-rasēšanas skolotājiem. Šāda skolas profila maiņa dos iespēju apdāvināto audzēkņu spējas izkopt sistemātiski un viņu attīstību ievērdīt pareizā gultnē jau no bērnu dienām.

K. Buša,
Rīgas Jana Rozentāla mākslas vidusskolas direktors

Nemitīga augšupeja

Tāpat kā daudzas mūsu republikas mākslas skolas, arī Rīgas daiļamatniecības vidusskola izaugusi no šauriem kursiem, kuros buržuāzija gatavoja savām vajadzībām atbilstošus speciālistus. Par īstu skolu ar plašu vispārīglokošu un speciālo disciplīnu programmu mūsu mācības iestāde izveidojusies tikai pēc Rīgas atbrīvošanas no fašistiskajiem okupantiem.

Pagājušajā mācību gadā Rīgas daiļamatniecības vidusskolā bija 8 nodalās — mākslas rokdarbu nodaļa (pedagoģiska), mākslas tērpu un modes tērpu šūšanas nodaļa (pedagoģiska), tekstilmākslas nodaļa, grāmatu izveidošanas un ādas mākslinieciskās apdares, mākslas keramikas, metāla mākslinieciskās apdares, koka mākslinieciskās apdares un stikla mākslinieciskās apdares nodaļa. Dažas no šīm nodalām (piemēram, tekstilmākslas) turpmāk darbosies pēc specializētām mākslas skolām.

Rīgas daiļamatniecības vidusskolas izveidošanās un attīstība, kā arī daiļamatniecības perspektīvu strauji parlabošanās padomju laikā, darījusi šo skolu tuvu un iemilotu jaunatnei. Buržuāzijas valdības laikā skolas audzēkņu skaits tik tikko sasniedza simtu, bet tagad tas jau četrkārtējais. Šīnē gadā skolu beiguši 53 audzēkņi, tai skaitā 19 teicamnieki. Lielākā daļa beigušo ieslēgušies praktiskā darbā rūpniecībā, arteļos, mākslas kombinātos

un skolās. Nestrūkst arī tādu absolventu, kas savas zināšanas turpmāk papildinās augstākajās mācību iestādēs.

Bet par mūsu skolas mācības un audzināšanas darba augšupeju liecina ne tikai audzēkņu skaita pieaugums un absolventu strauji iesaistīšanās darbā. To pašu, varbūt vēl skaidrāk un izteiksmīgāk, parāda audzēkņu gadskārtējais darbu skates, kurās plaša sabiedrība redz arvien izkoptāku tehnisko meistarību, māksliniecisko gaumi, idejisku skaidrību un daiļamatniecības uzdevumu izpratni.

Sabiedriskais vērtējums ir pati svarīgākā skolas darba mēraukla. Mēs apzināties, ka vienīgi konsekventi pildot šīs lielās prasības, ko partija uzstādījusi visai padomju mākslai, arī Rīgas daiļamatniecības vidusskola būs devusi savu daļu Padomju Latvijas kultūras celšanā. Vienīgi šo ceļu ejot, mūsu skola spēs sagatavot teicamus kvalificētus kadrus dažādās specialitātēs, spēs dot tādu izpildītājus māksliniekus, kas ar savu darbu audzinās visas tautas gaumi un patiesā daļuma izpratni, kas bagātās tautas mākslas tradīcijas prātis saskatīt ar visu to jauno un diženo, kas ik dienas rodas mūsu padomju dzīvē.

J. Ērālis,
Rīgas daiļamatniecības skolas direktors

Mūsu mākslas un daiļamatniecības skolas

Ar katru Staļina pēckara piecgades gadu padomju zeme iet pretī jauniem panākumiem. Nopietnas sekmes gūtas arī mācību un audzināšanas darbā padomju izglītības sistēmā, — arī tādā atsevišķā tās posmā kā mūsu republikas mākslas mācību iestādes.

Pagājušajā mācību gadā to darbu iezīmēja pastiprināta uzmanība ideoloģiskās audzināšanas jautājumiem, asa cīņa pret kapitalisma paliekām cilvēka apziņā, nesaudzīgs karš pret apolitismu, bezidejiskumu, formalismu.

Šai sakarā sevišķi svarīgi uzdevumi bija veicami republikas tēlotājas un lietiskās mākslas skolām — to vadītājiem, pedagoģiskajam personālam un audzēkņu kolektīviem. Gūti pirmie panākumi šo uzdevumu veikšanā. To jo spilgti pierādīja pavasara pārbaudījumu sesija, kad visas sešas republikas mākslas un daiļamatniecības vidusskolas Rīgā, Liepājā, Daugavpilī un Kuldīgā ar labām sekmēm kā speciāļos, tā vispārīglokošos priekšmetos beidza 140 absolventi, no kuriem 33 teicamnieki. Visai nozīmīgi arī šādi skaitļi — no 1977 mākslas un daiļamatniecības vidusskolu audzēkņiem, kas pārcelti uz augstākajām klasēm, 88 ir teicamnieki, bet nesekmīgo audzēkņu daudzums noslīdējis uz 6,7 proc.

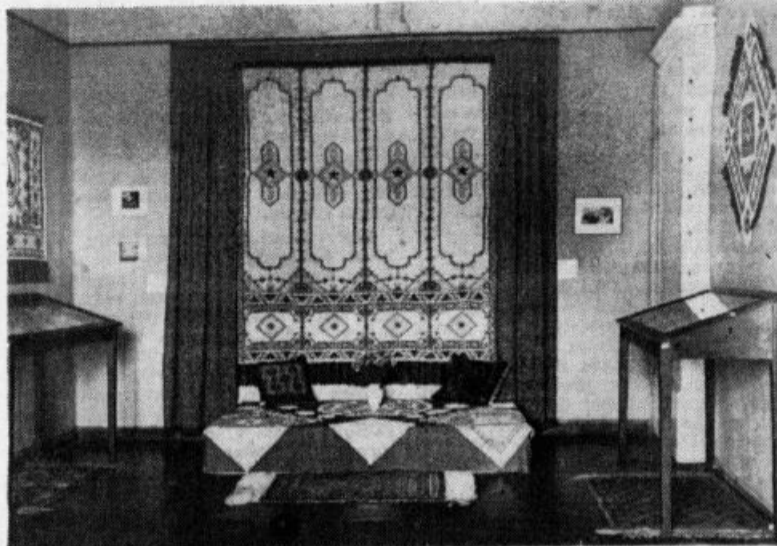
Īpaši ievērojama mākslas un daiļamatniecības vidusskolu absolventu diplomdarbu idejiski vērtīgā, laikmetīgā tematikā, kā arī atbilstoši augstā tehniskā apdare. Vairums absolventu parādīja drosmīgus meklējumus kompozīcijā, cenšanos un arī atzīstamu prasmi atspoguļot straujo, spraigo jaunā pārvērtībā un uzvarām bagātā dzīvi, kas tagad kūst Padomju Latvijā. Tieši tas ir vislabākais apliecinājums, ka ideoloģiskās audzināšanas darbs mūsu mākslas un daiļamatniecības skolās ievirzījies pareizā gultnē, ka turpmāk mākslas un daiļamatniecības skolas dos vēl vairāk un vēl labāk sagatavotus savu nozaru speciālistus, kas jo augsti pacels Padomju Latvijas tēlotājas mākslas un daiļamatniecības kultūru.

Iepazīstinādami sabiedrību ar dažu tēlotājas mākslas un daiļamatniecības vidusskolu vēsturi, tagadējiem sasniegumiem un nākotnes perspektīvām, gribam parādīt to svarīgo kultūras darbu, kas norit šo vidusskolu sienās, gribam sniegt pārskatu par tām dažādām mākslas un daiļamatniecības nozaru speciālistu rezervēm, kuras sam devuši šogad un kuras vēl kuplāk skaitā dosim turpmākajos gados.

O. Aināre,
Mākslas lietu pārvaldes mākslas mācību iestāžu daļas vadītāja

Attēlos parādīti Rīgas mākslas un daiļamatniecības skolu absolventu labākie diplomdarbi. Augšējā attēlā kreisajā pusē — Jana Rozentāla mākslas skolas absolventes Ritas Valneres diplomdarbs «Sakņu pieņemšanas bāzē», par ko viņa apbalvota ar zelta medaļu. Augšējā attēlā labajā pusē — daļa Rīgas tekstilmākslas vidusskolas absolventu diplomdarbu, kas izkārtoti audzēkņu darbu izstādē. Apakšējā attēlā — lielā krievu dzejnieka Aleksandra Puškina jubilejai veltītie Rīgas daiļamatniecības vidusskolas absolventu diplomdarbi.

Lai visa tauta saņemtu mākslinieciskus tekstilizstrādājumus

Tekstilmākslas vidusskolas pirmsākumi attiecināmi uz 1925. gadu, kad Rīgā nodibinājās divgadīgi rokdarbu kursi, kuriem pēc gada pievienojās tādi paši aušanas kursi, kas abi darbojās uz tīri amatnieciskās bāzes. Šie kursi pārvērtās par divgadīgu, vēlāk — trīsgadīgu skolu.

Šīs patiešām nožēlojamās viduvēju amatnieku sagatavošanas iestādes vietā pašlaik mums ir piecgadīga vidusskola, kuras darba pamatā likta stingra tehniskā bāze, rūpīgs zinātniski pētnieciskais darbs un kuras attīstībai pārvēršas nelerobežotas perspektīvas. Šogad tekstilmākslas vidusskolā ir 4 nodalās — mākslas aušanas, paklāju aušanas, izšūšanas un trikotažas nodaļa, Milzīga ir tā palīdzība, ko partija un padomju valdība sniegusi tekstilmākslas vidusskolas materiālās bāzes radīšanā un izveidošanā. Bet vēl nozīmīgāks ir partijas un valdības atbalsts mūsu darba ideoloģiskā pamata, mērķu un perspektīvu noskaidrošanā.

Rīgas tekstilmākslas vidusskolai jāmača audzēkņiem izgatavot latviešu nacionālās kultūras izteiksmes izstrādājumus. Bet tieši tādēļ mūsu darba pamatprincipu meklēšana bija jāsaikā pilnīgi no jauna. Pagātnes mantojums itin nemaz nederēja, jo buržuāziskie tekstilnieki nodarbojās nevis ar radošu nacionālo tekstilmākslu, bet ar etnogrāfisko paraugu formalistisku un primitīvu atdarināšanu. Tāpēc bija jāveic liels pētnieciskais darbs, lai atrastu nacionālās latviešu padomju tekstilmākslas idejiskos pamatus.

Sodien mēs varam teikt, ka ideoloģiskā pārkārtošanās galvenajos virzienos jau paveikta. Nacionālais elements, kas rotā mūsu izstrādājumus, kļūst arvien atbilstošāks latviešu nacionālās kultūras vēsturiskās attīstības gaitai, un līdz ar to nacionālais ornaments nav pašmērķis, bet līdzeklis, kas izstrādājumu dara piemērotu kalpošanai jaunajam padomju cilvēkam, socialistiskās sabiedrības loceklim, kura gaume un mākslinieciskās prasības aug tikpat strauji kā attīstās visa padomju kultūra un dzīve.

Socialistiskā lauksaimniecība no gada gadā dod arvien smalkāku un iztu-

rigāku vilnu, lina šķiedru, kokvilnu, ko mūsu rūpniecība, kuras tehniskās attīstības līmenis tālu pārspēj kapitalistisko industriju, pārstrādā arvien augstākas kvalitātes dzijas, diegos un citos pusfabrikatos. Lūk, šis apstākļi pats par sevi prasa, lai aušanas un rokdarbu māksla savos izstrādājumos parādītu attiecīgu mākslinieciskuma un gaumīguma pieaugumu, rūpīgāku un smalkāku apdari. Modernās tekstilrūpniecības iespēju izmantošana sirmās senatnes paraugu aklaī atdarināšanai būtībā ir tas pats, kas tagadējās metalrūpniecības tehnikas izmantošana dzelzs laikmeta ieroču un darba rīku ražošanai. No šīs buržuāzisko ideoloģiju kultivētās nevērdzības mēs esam galīgi atteikušies. Mūsu mērķis — dot ledzīvotājiem jo vairāk tekstilizstrādājumu, kuru mākslinieciskais un apdares līmenis atbilst padomju lauksaimniecības un rūpniecības attīstības līmenim, kā arī atbilst principam, ka padomju māksla ir nacionāla forma, socialistiska saturs. Tāpēc par savu galveno uzdevumu uzskatām, sagatavot lietpratīgus darbiniekus tekstilrūpniecības mākslas ceļiem (kuru pagaldām maz, bet būs arvien vairāk), lai skaistus, mākslinieciskus tekstilizstrādājumus saņemtu nevis atsevišķi cilvēki, bet visa tauta, lai mākslinieciskie tekstilizstrādājumi producētu masveidīgi. Šā uzdevuma veikšanai Rīgas tekstilmākslas vidusskola saņems taunas mašīnas, iekārtas kļūs arvien modernāka, mūsu darbs turpināsies rūpīgu darbību.

Šis lielais uzdevums diktē arī skolas mācību un audzināšanas darba principus. Rīgas tekstilmākslas vidusskolas audzēkņiem jāiegūst meistarība savā profesijā, jāattīsta prasme zīmēt, jāievēro kompozicionālā gaume un — pāri visam — dziļi un vispusīgi jāizprot laukmetis tās lielās pārmaiņas, ko cilvēku attiecībās mūsu zemē ienesusi komunisma celtniecība. Iši sakot — jaunajam tekstilmākslas meistāriem jābūt nevis amatniekiem, bet gan radošiem, sabiedriski apzinīgiem māksliniekiem.

F. Stepe,
Rīgas tekstilmākslas vidusskolas direktors

Pavērusās visplašākās iespējas

Rīgas Daiļamatniecības vidusskolu šogad absolvējuši 53 audzēkņi 19 absolventi — visi teicamnieki, ar zelta un sudraba medaļām apbalvoti — turpinās izglītību Latvijas Valsts universitātē, Valsts Mākslas akadēmijā un Valsts Pedagoģiskajā institūtā.

7 tekstilmākslas nodaļas absolventes komandētas darbā par māksliniekiem izpildītājiem mākslas aušanā ražošanas kombinātā «Māksla». Tās pašas nodaļas 3 absolventes pieaicinātas darbā arteļi «Mākslinieks». Šai arteļi strādā arī grāmatu izveidošanas un ādas apdares nodaļas absolvente Krūmiņa.

No mākslas šūšanas un modes tērpu šūšanas nodaļas absolventēm 2 strādā «Modelu namā».

Spējām un zināšanām atbilstošs darbs nodrošināts arī visiem pārējiem šīs skolas absolventiem.

Arī Rīgas Tekstilmākslas vidusskolas mākslas aušanas nodaļas 10 absolventes strādā ražošanas kombinātā «Māksla».

Viens no tām, komjauniete Ozoliņa, turpinās izglītību Leningradas Tekstilmākslas institūtā.

Mākslas rokdarbu nodaļas 3 absolventes — teicamnieces strādās par skolotājām.

No Jana Rozentāla mākslas vidusskolas absolventiem 11 turpinās izglītību Mākslas akadēmijā, to skaitā arī teicamnieki Valnera un Iltners. Pārējie 5 strādā par dekoratoriem arteļi «Spec-tehnika», bet absolvents Vinters — par zīmēšanas skolotāju.

Liepājas daiļamatniecības vidusskolu absolvējuši 18 audzēkņi. 8 absolventi komandēti pedagoģiskā darbā, 6 absolventi strādās attiecīgos mākslas kombinātos, bet absolvente Tūbele — Lelļu teātrī un absolvente Atte turpinās izglītību Mākslas akadēmijas grafikas fakultātē.

Visi Kuldīgas daiļamatniecības vidusskolas absolventi jau norīkoti pedagoģiskā darbā, vai arī turpinās izglītību.

No Daugavpils daiļamatniecības vidusskolas absolventiem 17 iesaistīti darbā Daugavpilī un Rēzeknes apriņķa skolās un bērnu dārzos, bet pārējie turpinās izglītību Mākslas akadēmijā un Pedagoģiskajā institūtā Daugavpilī.

Mākslas un daiļamatniecības skolu absolventiem, tāpat kā visai padomju jaunatnei, rādītas visplašākās iespējas izmantot skolā gūtās zināšanas savai profesijai atbilstošā praktiskā darbā, vai arī turpināt izglītību Padomju Latvijas un citu brālīgo republiku augstskolās. Padomju vara uz visiem laikiem atbrīvojusi mūsu jaunatni no buržuāzisko valstu jaunatnes nožēlojamā likteņa, kad skolas sola atstāšana bija it kā lēcens tumšā, bagā nākotnē, kur jaunieši sasniedza trūkums, pazemotumi un vērdošais kalpošana kapitalista naudas makam.

H. Sprinģe,
MLP Mācību iestāžu daļas inspektore